

Luonnos 16.5.2006

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteiden hyväksynnästä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteiden hyväksynnästä. Sillä laajennettaisiin vuonna 2004 voimaan tulleen, talonrakennuksessa käytettävien rakennustuotteiden hyväksyntää koskevan lain mukaiset menettelyt koskemaan tarpeellisilta osin myös liikenneväylien väylänpidon rakennustuotteita. Liikenne- ja viestintäministeriö valtion hallinnassa olevan infrastruktuurin tai ympäristöministeriö kuntien hallinnassa olevan infrastruktuurin osalta voisivat tarvittaessa erityisistä syistä määrätä CE-merkinnän pakolliseksi liikenneväylien rakennustuotteissa.

YLEISPERUSTELUT

Nykytila ja ehdotetut säädökset

Joulukuun 21. päivänä 1988 on annettu neuvoston direktiivi rakennusalan tuotteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä (89/106/ETY; muutos 93/68/ETY), jäljempänä rakennustuotedirektiivi. Direktiivin tarkoituksena on lähentää rakennustuotteille Euroopan unionin alueella asetettavia määräyksiä, poistaa kaupan teknisiä esteitä ja edistää tavaroiden vapaata liikkuvuutta.

Laki rakennustuotteiden hyväksynnästä (230/2003) tuli voimaan 1.1.2004. Laki koskee luvanvaraisessa talonrakentamisessa käytettäviä rakennustuotteita, mutta ei liikenneväylien rakentamisen ja kunnossapidon tai muun maarakentamisen yhteydessä käytettäviä rakennustuotteita. Lakiin on sisällytetty Suomessa jo pitkään käy-

tössä olleet rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyt eli tyyppi hyväksynät, laaduntarkastusyhteisöjen suorittama laadunvalvonta ja varmennetut käyttöselosteet. Lisäksi laissa on säännökset CE -merkintäjärjestelmästä.

Hyväksyessään lain rakennustuotteiden hyväksynnästä eduskunta edellytti lausumassaan, että rakennustuotteiden valmistajien tarpeet eri hyväksyntäjärjestelmien käyttöön otetaan huomioon, mutta piti CE -merkintäjärjestelmää kuitenkin ensisijaisena. Lausuma sisältyy asiaa koskevaan ympäristövaliokunnan mietintöön (YmVM 21/2002). Eduskunta edellytti lisäksi, että asianomaiset muut ministeriöt selvittävät hyväksyntämenettelyjen soveltamista toimialaansa kuuluvaan rakentamiseen.

Myös liikenneväylien ja yleisten alueiden rakentamisessa ja kunnossapidossa käytettävien rakennustuotteiden hyväksyntämenettelyille on tarpeen luoda lainsäädännöllinen pohja. Kuten talonrakentamiseen, myös liikenneväylien rakentamiseen on tarkoituksenmukaista ulottaa CE-merkintäjärjestelmä. CE-merkintäjärjestelmään liittyvien varmentamiselimen, tarkastuslaitoksen ja testauslaboratorion taikka muun toimielimen hyväksymisen tehtävänsä sekä ilmoittamisen Euroopan yhteisöjen komissiolle hoitaisi myös liikenneväyliä koskevissa asioissa ympäristöministeriö liikenne- ja viestintäministeriön aloitteen pohjalta tai ministeriöiden yhteisten neuvottelujen pohjalta

CE-merkintä ei kuitenkaan olisi ainoa väylärakentamisen rakennustuotteita koskeva järjestelmä, vaan myös nykyisin käytössä oleva hyväksyntämenettely eli virastojen suorittama tuotehyväksyntä olisi edelleen mahdollinen silloin kun EN-direktiivin mukaisia hyväksymismenettelyjä ei ole käytettävissä. Rakennustuotteiden hyväksynnästä annetussa laissa tarkoitettuja varmennettuja käyttöselosteita ei käytetä liikenneväylien rakennustuotteita hyväksyttäessä.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan organisaatioilla on jo nykyisin eräitä valtuuksia antaa liikenneväyliä ja niiden laitteita koskevia määräyksiä. Tielikennelain (267/1981) 50 §:n 4 momentin nojalla Tiehallinto voi antaa tarkempia määräyksiä liikenteen ohjauslaitteiden väreistä, rakenteesta ja mitoituksesta. Samoin se voi myöntää poikkeuksia näistä määräyksistä. Maantielain (503/2005) 109 §:n 3 momentin nojalla Tiehallinto voi antaa ns. tunnelidirektiivin soveltamista ja

täytäntöönpanoa koskevat tekniset määräykset. Rautatieliikenteessä sovelletaan Euroopan unionin direktiiveihin perustuvaa lakia Euroopan laajuisen rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta (561/2002) muutoksineen. Rautatievirastolla on 1.9.2006 jälkeen valtuudet antaa kansallisia määräyksiä mm. radanpidosta, ratalaitteista ja ratarakenteista. Lentopaikan tai muun ilmailua palvelevan alueen rakentamiseen on ilmailulain (1245/2005) 84 §:n 1 momentin nojalla saatava Ilmailuhallinnon myöntämä rakentamislupa. Ilmailulain 86 §:n 2 momentin nojalla Ilmailuhallinto antaa lentotoiminnan turvallisuuden ja sujuvuuden edellyttämät Chicagon yleissopimuksessa tarkoitettuihin standardeihin ja suosituksiin pohjautuvat tarkemmat määräykset rakentamisluvan myöntämisen edellytyksistä. Merenkulkulaitos voi antaa tarkempia määräyksiä mm. vesiliikenteen ohjaamisesta ja siihen liittyvästä valvonnasta sekä vesikulkuväylien merkitsemisestä vesiliikennelain (463/1996) 26 §:n 4 momentin nojalla.

Viestintävirastolla ei ole valtuuksia telekaapeleiden asentamiseen liittyvien vaatimusten asettamisesta tai hyväksyntämenettelyistä.

Liikenneväylien ja yleisten alueiden rakentamisessa ja kunnossapidossa voi olla tarpeen määrätä CE-merkki pakolliseksi joidenkin tuotteiden osalta. Ehdotetulla lailla annettaisiin tätä koskeva valtuus liikenne- ja viestintäministeriölle sekä ympäristöministeriölle.

Esityksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Liikenneväylien rakennustuotteita koskevia hyväksyntäpäätöksiä tehdään Suomessa arviolta 10 kpl vuodessa. Koska hyväksyntäpäätökset tehdään pääasiassa liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan virastoissa, niillä on vain vähäinen vaikutus hyväksyntälaitosten tuloihin.

Ympäristöministeriö on jo maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n perusteella valtuuttanut TUKES:in hoitamaan rakennustuotteiden markkinavalvonnan.

Tuotehyväksyntämenettelyn käyttöön ottaminen voi osaltaan tehostaa rakentamista ja vaikuttaa korottavasti väyläomaisuuden arvoon.

Menettelyn käyttöön otolla ei ole merkittäviä vaikutuksia rakennustuotteita käyttävien yritysten talouteen eikä vaatine lisäpanostuksia yrityksiltä, jotka käyttävät hyväksytyjä tuotteita.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetulla lailla ei ole valtionhallinnossa eikä kunnissa välittömiä organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan asiantuntijat ovat osallistuneet kansainväliseen valmistelutyöhön direktiivin säätämisen jälkeen noin 22 henkilötyövuoden panoksella. Uusi järjestelmä edellyttää koulutusta kaikissa alan organisaatioissa. Koulutus on tähän mennessä tapahtunut ja voi tulevaisuudessakin tapahtua osana muuta henkilöstön ja organisaatioiden kehittämistä.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Liikenne- ja viestintäministeriöllä sekä ympäristöministeriöllä on jatkuvaa yhteistyötä ministeriötasolla sekä keskusvirastojen kanssa. Väyläviranomaisten ja kuntien yhteistyö jatkuu.

Vaikutukset kansalaisryhmien asemaan

Hyväksytyjä tuotteita käytettäisiin liikenneväylien rakentamisesta ja kunnossapidossa koko maan alueella. Tällä on liikenneturvallisuutta ja yleistä turvallisuutta parantavaa vaikutusta.

Yritysvaikutukset

Suomalaisille vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen kykeneville laitoksille tulisi järjestelyn myötä tasavertainen kilpailuasema muiden Euroopan maiden laitosten kanssa.

Liikenneväylien rakennustuotteiden vienti edellyttää käytännössä CE-merkintää. Suomalaisyrietykset voisivat käyttää suomalaisia ilmoitettuja laitoksia vaatimustenmukaisuuden osoittamiseen.

Asian valmistelu

Liikenneväylien rakennustuotteiden hyväksyntää koskevia kysymyksiä on selvitetty liikenne- ja viestintäministeriön 4.6.2003 asettamassa työryhmässä, jossa oli edustajat myös ympäristöministeriöstä, Ratahallintokeskuksesta, Tiehallinnosta ja Suomen Kuntaliitosta. Työryhmän alustava esitys valmistui maaliskuussa 2004 ja asiantuntijakuulemisten pohjalta täydennetty kannanotto joulukuussa 2004. Esitys perustuu työryhmän kannanottoihin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 § Lain tarkoitus.

Ehdotetulla lailla laajennettaisiin rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain (230/2003) soveltamisala koskemaan tarpeellisilta osin myös liikenneväylien ja yleisten alueiden rakentamista ja kunnossapitoa. Rakennustuotedirektiivi implementoitaisiin näin Suomen lainsäädäntöön myös liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteiden osalta. Laki koskisi sekä valtion budjettivaroin ylläpidettävien maanteiden, rautateiden ja vesiväylien että Ilmailulaitoksen liikelaitoksena ylläpitämien lentopaikkojen ja niiden rakenteiden rakentamista. Valtion talousarvion piirissä toimivista virastoista Tiehallinto on maanteiden tienpitäjä, Ratahallintokeskus rataverkon ylläpitäjä ja Merenkulkulaitos vesiväylien ylläpitäjä. Viestintävirasto hoitaa viestinnän hallintotehtäviä.

Laki koskisi myös kuntien ylläpitämien katujen, yleisten alueiden ja yhdyskuntateknisten verkostojen rakentamisessa käytettäviä tuotteita asemakaava-alueilla ja niiden ulkopuolella. Kaikista näistä alueista käytettäisiin tässä laissa lyhyiden vuoksi nimitystä yleiset alueet. Määritelmä on johdettu maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 83 §:stä, jonka mukaan yleisiä alueita ovat asemakaava-alueilla kaualueeksi, toriksi, liikennealueeksi, virkistysalueeksi tai näihin verrattavaksi alueeksi osoitettuja valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön toteutettaviksi tarkoitettuja alueita. Tarkkaan ottaen laki koskisi siis sekä maankäyttö- ja rakennuslain 83 §:ssä tarkoitettuja yleisiä alueita että vastaavassa käytössä asemakaava-alueen ulkopuolella olevia alueita.

2 § CE-merkintä ja eurooppalainen tekninen hyväksyntä

Liikenneväylillä ja yleisillä alueilla käytettäviin rakennustuotteisiin sovellettaisiin säännöksiä, jotka jo nyt koskevat luvanvaraisessa talonrakentamisessa käytettävien

rakennustuotteiden CE-merkintää ja rakennustuotteen eurooppalaista teknistä hyväksyntää.

Vaatimuksenmukaisuuden osoittamiseen osallistuvien ilmoitettujen laitosten valtuuttamista ja hyväksymistä sekä toimielimiä ja niiden toimintaa koskevat talonrakennuksen tuotehyväksyntää koskevat säännökset koskisivat soveltuvin osin myös liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteita.

3 § Muu hyväksyntä

Liikenneväylien haltijoina toimivilla viranomaisilla tai näiden valtuuttamilla laitoksilla olisi mahdollisuus vaatia väyliensä rakennustuotteille muu tuotehyväksyntä, jos 2 §:ssä tarkoitettuja hyväksyntämenetelmiä ei olisi saatavilla. Tämä tuotehyväksyntä on ollut jo kauan käytössä väylärakentamisen tuotteissa. Väylävirastoilla ei olisi mahdollisuutta vaatia CE-merkinnälle rinnakkaista tuotehyväksyntää. Virasto voisi vaatia muunlaisen tuotehyväksynnän vain CE-merkittyjen tuotteiden puuttuessa.

Väylävirasto voisi ehdotetun lain estämättä asettaa hankintatoimessaan tarjouspyyntöjen yhteydessä CE-merkitylle tuotteelle lisävaatimuksia hankekohtaisesti.

4 § Liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteita koskeva määräystenantovaltuus

Yleisen turvallisuuden, liikenneturvallisuuden, ympäristönsuojelun ja muiden vastaavanlaisten syiden vuoksi liikenneväylien haltijoilla saattaa olla tarvetta asettaa CE-merkki pakolliseksi omien liikenneväyliensä ja yleisten alueiden rakennustuotteille. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla tällaisia virastoja ovat Ilmailuhallinto, Ilmailulaitos, Merenkululaitos, Ratahallintokeskus, Rautatievirasto ja Tiehallinto sekä Viestintävirasto. Kaikkien liikennemuotojen väyliä yhteisesti koskevat määräykset antaisi liikenne- ja viestintäministeriö ja yleisiä alueita koskevat määräykset ympäristöministeriö. Ministeriöiden antamien, kaikkia liikenneväyliä tai kaikkia yleisiä alueita koskevien määräysten perusteella voitaisiin markkinoilta poistaa epäkelvot tuotteet.

(5 §. Markkinavalvonta ; tätä säännöstä ei välttämättä tarvita)

Säännöksen avulla luotaisiin pohja liikenneväylien rakennustuotteiden markkina-
valvonnalle. Säännös vastaisi maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:ssä olevaa luvan-
varaisen talonrakentamisen markkinavalvontasäännöstä ja sisältäisi viittaukset 181
§:n 2-4 momenteissa oleviin markkinavalvontaviranomaisen oikeuksia koskeviin
säännöksiin. Markkinavalvontaviranomaisena toimisi liikenne- ja viestintäministe-
riö, jonka toimialaan liikenneväylät, satamat ja lentopaikat valtioneuvoston ohje-
säännön (262/2003) 20 §:n 2) kohdan mukaan kuuluvat. Liikenne- ja viestintämi-
nisteriöllä olisi oikeus valtuuttaa muu viranomainen markkinavalvontatehtäviä suo-
rittamaan. Tällainen viranomainen olisi todennäköisesti Tukes, joka hoitaa nykyi-
sin jo talonrakennustuotteiden markkinavalvonnan.)

4 §. Asetuksenantovaltuus

Muun tuotehyväksyntämenettelyn tarkemmasta sisällöstä säädettäisiin liikenne- ja
viestintäministeriön asetuksella.

5 §. Voimaantulo

Lain voimaantulosta on tarkoitus päättää lain vahvistamisen yhteydessä. Tarkoitus
on saattaa laki voimaan noin puolen vuoden sisällä lain vahvistamisesta.

Lakiehdotus

Laki

liikenneväylien rakennustuotteiden hyväksynnästä

1§ Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteiden hy-
väksynnästä.

2 § CE-merkintä ja eurooppalainen tekninen hyväksyntä

Liikenneväylien ja yleisten alueiden rakennustuotteiden hyväksynnässä käytettävään rakennustuotteiden CE-merkintään ja eurooppalaiseen tekniseen hyväksyntään sovelletaan rakennustuotteiden hyväksynnästä annetun lain (230/2003/) 2 - 3 ja 7 - 10 luvun säännöksiä.

3 § Muu hyväksyntä

Ilmailuhallinto, Ilmailulaitos, Merenkulkulaitos, Ratahallintokeskus, Rautatievirasto, Tiehallinto ja Viestintävirasto voivat vaatia toimialaansa kuuluvien liikenneväylien rakennustuotteille muun tuotehyväksynnän, jos 2 §:ssä tarkoitettuja hyväksyntämenetelmiä ei ole saatavilla.

4 § Liikenneväylien rakennustuotteita koskeva määräystenantovaltuus

Liikenne- ja viestintäministeriöllä kaikkien valtion liikenneväylien osalta sekä ympäristöministeriöllä katujen ja yleisten alueiden osalta on oikeus määrätä CE-merkki pakolliseksi toimialaansa kuuluvien liikenneväylien rakennustuotteissa, jos määräyksen antaminen on tarpeen yleisen turvallisuuden, ympäristönsuojelun, markkinatilanteen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Ilmailuhallinnolla, Ilmailulaitoksella, Merenkulkulaitoksella, Ratahallintokeskuksella, Rautatievirastolla, Tiehallinnolla ja Viestintävirastolla on 1 momentissa tarkoitettu oikeus hallinnassaan olevien väylien osalta.

(5 § Markkinavalvonta

Liikenne- ja viestintäministeriö ja sen valtuuttama viranomainen toimii rakennustuotedirektiivin mukaisena markkinavalvontaviranomaisena. Markkinavalvontaan sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n 2-4 momentin säännöksiä.)

4 § Asetuksenantovaltuus

Menettelystä muuta tuotehyväksyntää annettaessa säädetään tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

5 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 . Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä, päivänä kuuta 200